

19 FEB 2013

GENERALADVOKATEN

Postboks 651 Sentrum, 0106 OSLO

Telefon 22 70 87 50 - Mil 510 5681 - Telefax 22 41 94 54

E-mail: postmottak.generaladvokaten@hpm.no

<http://www.generaladvokaten.no>

Vår referanse
0064/2013/GA/AWD/511

Dato
18. februar 2013

Deres referanse
12/3307 ES FBF/AHI/mk

Det Kongelige Justis- og
Beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Gjenpart: Riksadvokatembetet, Postboks 8002 Dep, 0030 OSLO
KANORD
KASØR

**ENDRINGER I STRAFFELOVEN 1902 OG 2005 – VOLDTEKT OG
FORELDELSESREGLER MV**

Det vises til departementets brev av 8. februar 2013 med vedlegg med forslag til diverse endringer i straffeloven 1902 og 2005 om blant annet voldtekt og foreldelsesregler, herunder vedrørende krigsforbrytelser.

De fleste forslagene som er tatt opp i høringsnotatet angår forhold som må sies å ligge utenfor Generaladvokatens fagfelt. Jeg vil likevel kommentere et par forhold som har tilknytning til krigsforbrytelser og lignende.

Definisjon av voldtekt

Som angitt i høringsnotatet, har enkelte andre land et voldtektsbegrep som legger mer vekt på fraværet av samtykke enn på elementet av vold. Hvis man ser på utviklingen av vår egen lovgivning over tid, kan det se ut som at man skrittvis har nærmet seg å legge vekt på fraværet av samtykke, for eksempel da man innførte som alternativ at fornærmede på grunn av bevisstløshet eller av andre grunner er ute av stand til å motsette seg handlingen.

I tillegg til de argumenter som er presentert i høringsnotatet, vil jeg peke på at definisjonen av voldtekt i "Elements of crimes" til ICC-vedtektene går i samme retning, i det man i tillegg til vold har med at "the invasion was committed against a person incapable of giving genuine consent." Jeg vedlegger utskrift av forbrytelselementene for voldtekt som forbrytelse mot menneskeheten. Tilsvarende gjelder for voldtekt som krigsforbrytelse.

En person anses for å være inkapabel til å gi et genuint samtykke også dersom vedkommende er mindreårig, uten at elementene definerer noen spesifikk alder, se fotnote 2 til utskriften av

elementene. Forslaget om å endre definisjonen av voldtekt slik at seksuell omgang med barn under 14 år i henhold til § 195 regnes som voldtekt, vil derfor innebære en harmonisering opp mot forbrytelselementene til ICC-vedtektene.

Men forslaget til § 192 ny bokstav d kan se ut til å gå noe lengre enn forbrytelselementene til ICC-vedtektene, ved at den også fanger opp det alternative at fornærmede var i stand til å gi et samtykke, men ikke gjorde det. Men denne forskjellen blir kanskje mer teoretisk enn praktisk. En mer praktisk forskjell kan ligge i foreslått nytt første ledd bokstav b i § 195, der det å forlede barn til å ha seksuell omgang med hverandre legges inn i voldtektsbegrepet.

I en sak om krigsforbrytelser eller forbrytelser mot menneskeheten i utlandet begått av en utlending kan det tenkes å oppstå spørsmål om den norske bestemmelsen kan brukes mot vedkommende dersom det gjelder en variant av voldtekt som ikke er dekket av mistenktes hjemlands lov eller av internasjonal sedvanerett. Dette er imidlertid mindre problematisk enn om en handling skulle dekkes av ICC-vedtektene, men ikke være straffbar etter norsk lov. Jeg regner i denne sammenheng med at det skal gjelde samme forståelse av innholdet i voldtektsbegrepet enten en sak skal bedømmes etter kap. 16 i Straffeloven 2005 eller etter de aktuelle bestemmelser i Straffeloven 1902.

Ikke-foreldelse av krigsforbrytelser mv

Høringsnotatet tar opp spørsmålet om hvorvidt regler om ikke-foreldelse av krigsforbrytelser mv. i straffeloven 2005 bør forskutteres i straffeloven 1902, uten å fremme noe forslag i den retning.

Generaladvokaten forstår problemstillingen slik at for handlinger begått før kapittel 16 i Straffeloven 2005 trådte i kraft i 7. mars 2008, løper de alminnelige foreldelsesfrister i Straffeloven 1902. Dette er en konsekvens av Høyesteretts dom 3. desember 2010 (Rt. 2010 s. 1655), men er ikke i samsvar med intensjonen bak lovendringen i 2008 der loven skulle gis en viss tilbakevirkende kraft.

Etter Generaladvokatens oppfatning gir det best sammenheng om man nå søker å rette opp dette, slik at handlinger som ikke allerede er foreldet når en eventuell lovendring trer i kraft, ikke foreldes. Hvordan dette eventuelt skal gjøres, om det for eksempel skal skje ved en summarisk henvisning til handlinger som ellers faller inn under Straffeloven 2005 kap. 16, antar jeg departementet vurderer best selv.

Jeg nevner for øvrig som en tilleggsopplysning at det i 1968 ble undertegnet en konvensjon om ikke-anvendelighet av foreldelse for krigsforbrytelser og forbrytelser mot menneskeheten.¹ Konvensjonen har 54 statsparter. Norge er ikke part i konvensjonen. Med en passende lovendring som avskjærer foreldelse av de aktuelle handlinger, bør Norge kunne slutte seg til konvensjonen.

Med vennlig hilsen

Arne Willy Dahl
Generaladvokat

Vedlegg

---

¹ Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes Against Humanity, undertegnet 26. november 1968, i kraft fra 11. november 1970.

Fra ICC "Elements of crimes"

Article 7 (1) (g)-1

Crime against humanity of rape

Elements

1. The perpetrator invaded¹ the body of a person by conduct resulting in penetration, however slight, of any part of the body of the victim or of the perpetrator with a sexual organ, or of the anal or genital opening of the victim with any object or any other part of the body.
2. The invasion was committed by force, or by threat of force or coercion, such as that caused by fear of violence, duress, detention, psychological oppression or abuse of power, against such person or another person, or by taking advantage of a coercive environment, or the invasion was committed against a person incapable of giving genuine consent.²
3. The conduct was committed as part of a widespread or systematic attack directed against a civilian population.
4. The perpetrator knew that the conduct was part of or intended the conduct to be part of a widespread or systematic attack directed against a civilian population.

---

¹ The concept of "invasion" is intended to be broad enough to be gender-neutral.

² It is understood that a person may be incapable of giving genuine consent if affected by natural, induced or age-related incapacity. This footnote also applies to the corresponding elements of article 7 (1) (g)-3, 5 and 6.